

THEODOR AVRAM AGULETTI — CORESPONDENȚĂ INEDITĂ (I) *

ION I. DRĂGOESCU, GABRIELA NIȚULESCU

Cercetările efectuate la Arhivele Statului din Sibiu ne-au permis descoperirea unei bogate corespondențe semnată de etnologi români, de alți oameni de cultură. Printre aceste scrisori se păstrează și manuscrise inedite semnate de Th. Avr. Aguletti, scrisori din care noi vom publica 11, expediate din orașele unde el a funcționat ca profesor; de asemenea, vom publica o listă cu 62 de titluri ale manuscriselor trimise de autor, dar nepublicate, și care se află în prezent la Biblioteca „Astra” din Sibiu. Toate documentele prezentate sînt legate de colaborarea profesorului țirgoviștean la redactarea „Enciclopediei Române” din anii 1898—1904, corespondența purtată între Aguletti și Cornel Diaconovici, redactorul lucrării, referindu-se la contribuția științifică a primului, la problemele legate de colaborarea sa.

Înainte de a prezenta corespondența și celelalte documente, la care vom reveni în partea a doua a studiului nostru, se cuvine — credem — să ne reamintim că editarea unei „Enciclopedii române” era o necesitate firească a spiritualității românești, un mijloc eficient de acțiune și luptă a românilor din toate provinciile românești, pentru realizarea unității naționale și afirmarea culturii noastre. Cîștigarea independenței de stat a impulsionat și activitatea culturală, munca intelectualilor pentru realizarea unor opere de înaltă ținută. Printre ele se înscrie și prima „Enciclopedie română”, a cărei elaborare și publicare au fost hotărîte la 7 februarie 1895, în ședința de lucru a Comitetului de conducere al „Astrei”. Sub îndrumarea lui C. Diaconovici, primul secretar al asociației, trebuiau să apară 3 volume, ca modalitate de realizare propunîndu-se „conlucrarea reprezentanților literari ai tuturor țărilor și ținuturilor locuite de români”¹, deci unirea forței intelectuale pentru reușita unei opere complexe. Scopul publicării unei astfel de lucrări era „să dea publicului cetitor român o oglindă cît mai fidelă a stărilor poporului nostru în toate țările locuite de români și totodată să-l țină în curent și

* Considerăm prezentul material ca un stadiu incipient al studiului nostru, urmînd ca cercetările ulterioare să ne permită aprofundarea problemelor legate de complexa activitate a lui Aguletti.

¹ *Istoria României în date*, Ed. Enciclopedică Română, Buc., 1971, p. 270

cu progresul culturii românești“². Dubla funcție pe care și-a asumat-o această lucrare — culturală și politică — a fost îndeplinită cu cinste, „Enciclopedia română“ fiind o realizare remarcabilă a culturii românești de la sfârșitul secolului XIX, un mesaj direct adresat spre unitatea românilor, spre afirmarea lor deplină. De altfel, și C. Diaconovici, redactorul și sufletul ei, sintetizează însemnătatea apariției lucrării și a semnificației deosebite pe care o avea : „Lucrarea — menită a da publicului cetitor român un laconic dar credincios călăuz — multum in parvo — în toate chestiunile de interes general, și în deosebi un inventar cât mai complet al avuțiilor și forțelor noastre naționale. Ideea conducătoare a „Enciclopediei române“ a fost și este deci : a deschide o nouă și bogată resursă pentru înavuțirea și întărirea conștiinței noastre naționale“³. Peste ani, caracterizînd însemnătatea acestei lucrări, o altă realizare de acest gen din cultura românească — Dicționarul enciclopedic român — notează : „Continuînd tradițiile iluminismului românesc, Enciclopedia română constituie, în ciuda unor limite ideologice, o mărturie a devotamentului intelectualității față de idealul unității culturale și politice a poporului român. Ea a reprezentat, la data apariției, o însemnată operă de sintetizare a valorilor culturii noastre“⁴.

În ceea ce îl privește pe Cornel Diaconovici⁵, inimosul redactor și muncitor neobosit la această lucrare, imediat după luarea hotărîrii el se adresează tuturor intelectualilor români pentru a colabora ; ca răspuns la apelul său, peste 200 de personalități ale vieții științifice, culturale și artistice din toate ținuturile românești au trimis manuscrise. Lor li s-au alăturat unii reprezentanți de seamă ai naționalităților conlocuitoare din Transilvania, savanți și oameni de cultură din afara hotarelor țării (să menționăm doar pe Gustav Weigand — 1860—1930 — care, ocupîndu-se de limbile romanice și de limbile din P. Balcanică, înființează la Leipzig Seminarul pentru limba română ; aici publică numeroase studii, și un atlas lingvistic român⁶. Dintre ceilalți colaboratori străini, ne vom opri puțin asupra lui Ian Urban Iarnik (1848—1923), aceasta nu numai pentru că este o personalitate puternic legată de spiritualitatea românească, dar și datorită faptului că — din fericire — Muzeul județean Dîmbovița

² *Enciclopedia română*, Sibiu, 1898, Editura și tiparul lui W. Krafft, Prefața la vol. I, semnată de Comitetul de conducere al ASTREI. Într-adevăr, lucrarea apare în 3 volume, în anii 1898, 1900, 1904. Propunîndu-se, la început, cifra de 30.000 pentru termenii cuprinși, în momentul publicării situația este alta, așa cum reiese în urma calculului făcut după cifrele înscrise pe foaia de titlu a fiecărui volum :

— tomul I : 10.401 articole, cu 9 hărți, planuri și anexe, 111 ilustrațiuni în text ;

— tomul II : 8.402 articole, cu 1 hartă, 2 anexe și 20 ilustrațiuni în text ;

— tomul III : 18.819 articole, cu 2 hărți, 2 anexe și 16 ilustrațiuni în text.

³ *Op. cit.*, Prefața la vol. I, semnată de dr. Cornel Diaconovici.

⁴ *Dicționarul enciclopedic român*, Acad. R.S.R., Buc., 1964, vol. II, p. 264.

⁵ Cornel Diaconovici (1859—1923). Bogata lui activitate culturală are ca rezultat și editarea unor reviste de înaltă ținută științifică, așa cum sînt : „Rumänische Revue“, care apare în iulie 1885 la Budapesta, apoi la Viena și Sibiu (pînă în decembrie 1904) ; din ianuarie 1893, periodicul își schimbă titlul în „Rumänische Jarbrücher“. În anul 1894, apare la Timișoara ziarul „Dreptatea“. Iar la Sibiu este director al revistei „Transilvania“.

⁶ *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea românească“*, Ed. „Cartea românească“, Buc., 1926—1931, p. 1941.

posedă o lucrare a lui ⁷, de fapt una din conferințele pe care le ținuse la București în anul 1919. Profesor la Universitatea din Praga, ales membru onorific al Academiei Române în 1919, Iarnik publică — în germană, franceză și cehă — numeroase studii despre basmele românești, vocabularul poeziilor populare, limba română, o colecție de „Doine și strigături” (1885), aceasta împreună cu scriitorul Andrei Birseanu (1858—1922). Ține o serie de conferințe, la sala „Astra din Sibiu” ⁸ și la București, împreună cu fiul său Hertvig. În 1877 publică „Citeva însemnări despre limba basmelor poporane române”.

În ceea ce privește prezența profesorului tirgoviștean ca autor al unor părți din „Enciclopedia română”, ea nu poate mira, cunoscând pregătirea și pasiunea acestui disciplinat cercetător al istoriei. Evident, nu stă în intenția noastră scrierea unei bibliografii Th. Avr. Aguletti, lucru imposibil în stadiul actual de cercetare și care nici nu intră în profilul prezentei lucrări. Totuși, în măsura datelor de care dispunem, credem utilă creionarea personalității lui, a activității de educator și animator al vieții culturale. Inițial, l-am întâlnit în documente ca profesor la Făgăraș, unde scrie o monografie a orașului, cetății și împrejurimilor Făgărașului. Într-un interval scurt el este mutat la Buzău, pentru ca la 1 septembrie 1897 să apară profesor de istorie la Tirgoviște, în cadrul Gimnaziului de aici. Ca profesor, va funcționa pînă la 1 septembrie 1901, cînd este mutat la liceul „Mihai Viteazul” din București. Așa cum reiese și din paginile de titlu ale manualelor sale, a fost inspector și director în Ministerul Instrucțiunii Publice, autor a numeroase manuale de istorie; este colaborator al revistelor „Arhiva din Iași”, „România muzicală” din București, „Tribuna” din Sibiu ⁹.

La Tirgoviște, Aguletti este și director al școlii (1 septembrie 1897—1900), calitate în care s-a străduit pentru amenajarea școlii, îmbunătățirea condițiilor de studiu și a programei pentru elevi, înzestrarea materială a acestui lăcaș de cultură, mai ales cu cărți pentru bibliotecă. Eforturile sale pentru închegarea unui fond de carte se materializează în adunarea unei colecții, îmbogățită pe parcurs datorită cotizațiilor benevole ale profesorilor sau serbărilor date special pentru aceasta. Astfel, în ziua de 21 decembrie 1898 a fost organizată o „distracție cultural-educativă” în folosul bibliotecii liceului ¹⁰, la care se adaugă și demersurile oficiale ale directorului, care solicita în bugetul autorităților centrale o sumă anuală de „măcar 200 lei pentru cărți” ¹¹. Greutățile financiare pe care le avea de întâmpinat școala se prelungesc și în anii următori, pentru că același director menționa, la sfîrșitul anului școlar 1899—1900, că școala „nu avea fonduri” ¹². Pentru depășirea unor astfel de momente, dar mai ales pentru transformarea școlii într-un veritabil lăcaș de cultură, se organizează aici o serie de manifestări cu caracter complex: serbări, seri cultural-distractive, conferințe, organizații cu caracter

⁷ I. Urban, Iarnik, *Dragoste de grai și de viers românesc*, în extras din „Viața nouă”, Tip. „Graiu românesc”, Buc., 1925.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Monografia liceului „I. Văcărescu” din Tirgoviște la 100 de ani de existență (1874—1974)*, Tirgoviște, 1974, p. 79.

¹⁰ *Anuarul gimnaziului „I. Văcărescu”*, anul 1898—1899, p. 46.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Loc. cit.*, p. 2.

profesional și cultural (așa cum este „Cercul didactic“, înființat la 1 septembrie 1900 ; în comisia de redactare a statutului este numit și Aguletti). Începînd cu anul școlar 1897—1898, conferințele se organizează cu regularitate¹³, astfel încît la 1 noiembrie 1898 poate fi deschis un nou ciclu de conferințe, la care participă și Aguletti cu multe teme, cea mai interesantă fiind „Prejudiții“¹⁴. Referindu-se la eficacitatea acestor conferințe cu public, Aguletti arăta în vara anului 1899 că „succesul acestor conferințe a fost foarte mare“¹⁵, ceea ce permite continuarea ciclului și în anul 1899—1900. Evident, tematica era pregătită minuțios, cu grijă pentru structura publicului și finalitatea educativă a actului de cultură. Grijă pe care Aguletti o manifestă și la nivelul elevilor : astfel, în anul școlar 1898—1899 el alcătuiește o primă colecție numismatică a școlii, formată din 85 de bucăți, din donațiile elevilor¹⁶. În anul următor ea este îmbogățită cu încă 95 de piese, apreciate astfel de către director : „...din care unele foarte interesante și vechi“¹⁷.

Cel mai interesant aspect al personalității profesorului tirgoviștean rămîne, însă, cel de educator al școlarilor, de propagator al ideilor progresiste în sistemul educațional. Din observațiile incluse în dările de seamă anuale, constatăm că Aguletti se manifesta ca un educator interesat de calitatea informațiilor primite de elevi, a metodelor de lucru, a modalităților cele mai bune de aplicare a programei școlare și a regulamentelor. Încă din primăvara lui 1899, el își arăta mulțumirea față de schimbările calitative intervenite în viața școlii unde funcționa, față de „marele progres al acestui gimnaziu și sub raportul instrucțiunii și sub cel al educațiunii, adică tocmai sub acele ce constituie adevărata menire a unei școli“¹⁸. Mai departe, el se arată receptiv față de metoda prelegerilor, recomandată de altfel și prin regulamentele Ministerului Instrucțiunii, metodă utilizată de toți profesorii, care „au respectat chipul cel nou propus de a se interoga cît mai mulți școlari și cît mai des“¹⁹. Entuziasmul lui, satisfacția pe care o avea în urma aplicării acestei metode moderne de lucru apare și mai evidentă, atunci cînd spune că „de acum s-a rupt cu tradiția nesfîrșitelor explicări ex cathedra, cu torturatoarea examinare a unui școlar ore întregi... profesorul s-a apropiat mai mult de școlari, a intrat în convorbiri dese cu ei asupra diferitelor părți din materie“²⁰. Iar la sfîrșitul anului școlar 1899—1900, el putea să spună, cu mindrie, că „școala n-a făcut decît să progreseze mulțumită corpului didactic profesional, care, ca și în trecut, pe de o parte a constituit un tot armonic, iar pe de altă parte a depus bunăvoință, devotament și tragerere de inimă, în îndeplinirea sacrei sale misiuni“²¹. Misiune pe care el a știut să o îndeplinească cu cinste și precizie științifică, cu dragoste și înțelegere, nu numai la catedră sau în studiile publicate, ci — mai ales — în manualele sale, recomandate de altfel cu insistență de către

¹³ Filiala Arhivelor Statului Dimbovița, *fondul Primăria orașului Tirgoviște*, dos. 25/1893, f. 3.

¹⁴ *Anuarul gimnaziului „I. Văcărescu“*, anul 1898—1899, p. 13.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Anuarul liceului „I. Văcărescu“*, anul 1921—1922, p. 10.

¹⁷ *Anuarul gimnaziului „I. Văcărescu“*, anul 1899—1900, p. 4.

¹⁸ *Idem*, anul 1898—1900, p. 22.

¹⁹ *Ibidem*, p. 28.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Loc. cit.*, anul 1899—1900, pp. 14—15.

Ministerul Instrucțiunii²². Studiind colecția de carte a Muzeului județean Dimbovița, am descoperit câteva exemplare din aceste manuale, publicate în anii 1929—1935 (vezi anexa I).

Desigur, este necesar un studiu aprofundat al activității lui Th. Avr. Aguletti, pentru a cuprinde toate aspectele, a scoate la lumină complet roadele muncii neobosite a acestui pasionat cercetător. Noi am încercat, doar, să prezentăm o imagine sintetică a personalității și activității sale, utilă — credem — în contextul participării profesorului țirgoviștean la elaborarea „Enciclopediei Române” și a încadrării materialului documentar. Așa cum am menționat, materialul documentar cuprinde : 11 scriori, o listă cu manuscrisele trimise dar nepublicate (vezi anexa II), precum și câteva fotografii reprezentând semnături ale lui Aguletti.

În legătură cu acest ultim aspect, pentru verificarea și confirmarea științifică a autenticității semnăturilor lui Aguletti, ca și pentru identificarea viitoare a altor lucrări (semnate de Aguletti sau de alți etnologi români), am apelat la colaborarea tov. **VALERIU RAVOIU**, expert criminalist în cadrul Inspectoratului județean Dimbovița al M. I. Credem că prezentarea concluziilor sale (vezi anexa III) va îmbogăți, în contextul studiului nostru, posibilitățile de cunoaștere a personalității lui Th. Avr. Aguletti. Și pe această cale, autorii mulțumesc tov. Răvoiu pentru sprijinul acordat.

Vom prezenta acum manuscrisele trimise la Sibiu și incluse în cadrul „Enciclopediei Române”, ordonate după localitatea de unde au fost expediate (Buzău, Țirgoviște, București), singura modificare fiind cea a transcrierii ortografice.

* * *

Arhivele Statului Sibiu, fondul „Astra”, cutia A.B.C., fila 1133.
Buzău, 1897, martie 28

Stimate domn,

Îmi permit a întreba, dacă fascicula III din „Enciclopedie” mi s-a expediat și mie, ca I și II, căci pînă acum nu l-am primit.

Cu stimă
Aguletti

* * *

Arhivele Statului Sibiu, fondul „Astra”, cutia A.B.C., fila 1233.
Buzău, 1897, 8 iunie (nou)

Onorate domn,

Cu poșta de azi v-am expediat ultimile articole ce le mai aveam la mine. Am cam întirziat din cauza unei boale îndelungate care m-a împiedicat de a lucra. Vă cer scuze.

²² Ministerul Educației Naționale. *Tablou de cărțile didactice secundare, valabile în învățămînt în anul școlar 1939—1940.*

Totdeodată îmi permit a vă înştiinţa că *nu mai sînt disponibil pentru colaboraţie pînă în septembrie viitor*. Am examene şi apoi plec la băi pentru sănătate. La revedere deci, pe septembrie.

Stimătorul D-voastră
Aguletti

* * *

Arhivele Statului Sibiu, fondul „Astra“, cutia D-J, fila 1476.
Buzău, 3 noiembrie 1897

Stimate domn,

Primit epistola D. Voastre nr. 1440 din 8 noiembrie relativă la trimiterea oarecăror fotografii din Buzău. Vă trimit acum : 1) Episcopia Buzău, 2) Liceul, 3) Şcoala primară „I. C. Brătianu“, 4) Spitalul judeţului şi 5) biserica Banu.

Aş fi dorit a vă trimite mai multe dar cu mare greutate abia mi-am putut procura pe acestea.

Nu ştiu dacă aveţi necesitate, dar v-aş trimite o hartă a judeţului şi un plan al oraşului Buzău.

Scuzaţi-mă că nu v-am putut servi mai curînd.

Primiţi, vă rog, domnule Diaconovich, expresiunea deosebitei stime ce vă port.

În „Enciclopedia Română“ au fost incluse : Episcopia Buzău, Mînăstirea Banu, Liceul din Buzău, Şcoala mixtă nr. 2, Spitalul judeţean din Buzău.

B. Iorgulescu²³

* * *

Arhivele Statului Sibiu, fondul „Astra“, cutia A.B.C., fila 1397.
Tîrgovişte, 1897, oct. 4

(fig. 1)

Domnule,

Am onoarea a Vă înştiinţa că sînt strămutat definitiv din Buzău. Orice corespondenţă se va expedia pe adresa de mai jos.

Cu stimă
Th. Avr. Aguletti
Directorul Gimnaziului

* * *

Arhivele Statului Sibiu, fondul „Astra“, cutia A.B.C., fila 1440.
Tîrgovişte, 1897, oct. 24/5 nov.

(fig. 2)

²³ Prin plecarea sa la Tîrgovişte, Aguletti continuă colaborarea cu Diaconovici, dar nu şi în ceea ce priveşte oraşul Buzău. Cel care semnează scrisoarea din 3 noiembrie este profesorul B. Iorgulescu, directorul Liceului din Buzău, succesor al lui Aguletti în privinţa colaborării cu Diaconovici.

1379

Domnule,

Am onor a vă înștiința că sunt
 strămutat definitiv din Buzeu. Orice
 corespondență se va expedia pe adresa de
 mai jos.

Cu stima
 Th. Avr. Aguletti
 Directorul Gimnasiului

Tîrgoviște
 1847 Oct. 4

Fig. 1.

1440

Tîrgoviște
 1897 Oct 24 /
 15 Nov.

Stimate Domnule,

Ca răspuns la ultima D-Vastră scris oricând
 vă rog să binevoiti a afla, că eu am scris Directorului
 Liceului din Buzeu, în scopul ce D-Văstra aminteli. To-
 tusi, ar fi foarte bine ca întru D-Văstra să vă adresati
 direct cu cerere în acel sens la numitul Director, un om
 destul de cultor de progresul a tot ce românesc, la D. B.
 Targulescu. Intervenția D-Văstra Directo' mai mult
 efect ar face, pe lângă a mea.

Cu stima
 Th. Avr. Aguletti

Fig. 2.

Stimate domnule,

Ca răspuns la ultima D-voastră scrisoare Vă rog să binevoiți a afla, că eu am scris directorului Liceului din Buzău, în scopul ce D-voastră amintiți. Totuși, ar fi f. bine ca însuși D-voastră să Vă adresați direct cu cerere în acel sens la numitul director, un om destul de iubitor de progresul a tot ce e românesc, la *I. B. Iorgulescu*. Intervenirea D-voastră directă mai mult efect ar face, pe lângă a mea.

Cu stimă

Th. Avr. Aguletti

* * *

Arhivele Statului Sibiu, fondul „Astra“, cutia A.B.C., fila 1538.

Tirgoviște, 1897, nov. 27 (vechi)

(fig. 3)

87 1538

Tirgoviște, 1897 Nov. 27 vechi

Stimate Domnule,

Dacă articoli ce vi i-am retrimis, trebuie elaborați pentru sfârșitul lui Ianuarie viitor, sînt gata a-i reprimi și pune în lucru, mai ales că m-am mai restabilit cu sănătatea.

Cu stimă și respect
Th. Avr. Aguletti
Directorul Gimnaziului

Fig. 3.

Stimate domn,

Dacă articolii, ce vi i-am retrimis, trebuie elaborați pentru sfârșitul lui ianuarie viitor, sînt gata a-i reprimi și pune în lucru, mai ales că m-am mai restabilit cu sănătatea.

Cu stimă și respect

Th. Avr. Aguletti

Directorul Gimnaziului

* * *

Arhivele Statului Sibiu, fondul „Astra“, cutia A.B.C., fila 1610.

Tîrgoviște, 13/25 ian. '98

(fig. 4)

1610
 Tîrgoviște, 13/25 Jan 98.

Mult Stimată Doamnă,

Mi-e foarte neplăcut mie însumi, ca după fiecare fascicul din „Enciclopedie“ apăruit, să vă comunic, că nu l'am primit. Așa am făcut de la început, așa mă văd silit să fac și de astă dată pentru fascic. 6. Ori poate nu mi se mai trimite gratuit? În orice caz ar fi bine să știu hotărîrea luată.

Cu acestea îmi permit a vă reînnoi asigurările considerațiunei mele.

Th. Avr. Aguletti
 Directorul Gimnaziului

Fig. 4.

Mult stimată domnule,

Mi-e foarte neplăcut mie însumi, ca după fiecare fascicul din „Enciclopedie“ apăruit, să vă comunic, că nu l'am primit. Așa am făcut de la început așa mă văd silit să fac și de astă dată pentru fascic. 6. Ori poate nu mi se mai trimite gratuit? În orice caz ar fi bine să știu hotărîrea luată.

Cu acestea îmi permit a vă reînnoi asigurările considerațiunei mele.

Th. Avr. Aguletti
 Directorul Gimnaziului

* * *

Arhivele Statului Sibiu, fondul „Astra“, cutia A.B.C., fila 1641.

Tîrgoviște, 1898, ian. 28/febr. 10

(fig. 5)

1641
 a. a.

Tîrgoviște, 1898 ^{febr. 28}
~~febr. 10~~

Mult stimate Doamnă,

Ca răspuns la scrisoarea D-voastră din 6 febr. nou
 vă comunic următoarele:

Articolii retrimiși neelaborați din parte-mi
 se pot grupa astfel: unul superfluu, 2 (care au semnul
 întrebării) nu pot fi lucrați din lipsă de izvoare, restul
 nu aparține specialității mele (ist. românilor). Veți fi
 buni a lua măsurile convenite.

Cu toată stima
 Aguletti

Fig. 5.

Mult stimate domnule,

Ca răspuns la scrisoarea D-voastră din 6 febr. nou vă comunic următoarele :

Articolii retrimiși neelaborați din parte-mi se pot grupa astfel : unul superfluu, 2 (care au semnul întrebării) nu pot fi lucrați din lipsă de izvoare, restul nu aparține specialității mele (ist. românilor). Veți fi buni a lua măsurile convenite.

Cu toată stima
 Aguletti

* * *

Arhivele Statului Sibiu, fondul „Astra“, cutia A.B.C., fila 2136.
 Tîrgoviște, 1898, oct. 16

(fig. 6)

Stimate domnule,

Articolii Nr. 2^b, Dabija Eustratie boer moldovean, nu-l pot lucra decît ca domn al Moldovei, iar Nr. 108 Dămian Vasile, logofăt, idem din lipsă de izvor. Cunosc pe un Dămian călugăr, care l-aș putea lucra. Despot Nr. 706, e în lucru. Avizați. Cu stimă

Aguletti

* * *

Arhivele Statului Sibiu, fondul „Astra“, cutia A.B.C., fila 2752.
 Tîrgoviște, 1899, mai 26

(fig. 7)

215
 Trgoviste
 1898 Oct. 16

Stimate Domnule,

Articolii Nr. 2^b, Dabija, Eustratie
 boer malibroan, ni-l put lucra de
 cat ca Drum al Malibrei; iar Nr. 108
 Damian Vasile, lozofet, ideea din
 lipsa de osor. Cunosce pe un Damian
Colușan, care l-ar putea lucra. Despre
 Nr. 706, e in luom. Arisate. Cu stima
 Agulette

Fig. 6.

76. 2752 Trgoviste, 1899 Martie 26

Bra Stimate domn,

Am mare a Va incunoscinta pentru a 3ta oara
 ca articolele cu initiala G^o Nr. cur. 1-1000
 ce trebuau lucrate de mare pina la 1. Apr. 1899
 le-am elaborat si Vi le-am expediat recomandat
 cu Nr. 30 din 3. Apr. 99 al postei de aici. Daca
 in repetitiv n-ati primit incunoscintati-mi sa sechm.
 Cu tota stima

Th. Avr. Agulette
 Directorul Formasului

Fig. 7.

Prea stimate domn,

Am onoarea a vă încunoștiința pentru a 3-a oară că articolele cu inițiala G și Nr. cur. 1—1000 ce trebuiau lucrute de mine pînă la 1 apr. 1899 le-am elaborat și vi le-am expediat recomandat cu Nr. 30 din 3 apr. 99 al poștei de aici. Dacă în definitiv n-ați primit încunoștiințați-mă să reclam.

Cu toată stima.

Th. Avr. Aguletti
Directorul Gimnaziului

* * *

Arhivele Statului Sibiu, fondul „Astra“, cutia A.B.C., fila 4208.
București, 1901, martie 17

Am onoarea a vă comunica, că am fost mutat la Liceul „Mihai Viteazul“ din București. În consecință articolele de Enciclopedie ce veți binevoi a mi le trimite spre alcătuire, vă rog să mi le adresați :

Th. Avr. Aguletti
Profesor Liceul 35 str. Sălcuței
București
Cu deosebită stimă

Aguletti

* * *

ANEXA I

LISTA MANUALELOR AFLATE ÎN COLECȚIA M.J.D.

1. ISTORIA ANTICĂ PENTRU CLASA I-a, de Aguletti-Petrescu, Ed. „Cartea Românească“, București, aprobată de Minister cu nr. 25/935. Inv. M.J.D. nr. 7249. Cuprinde istoria din epoca preistorică pînă la Constantin cel Mare.
2. MANUAL DE ISTORIE PENTRU CLASA I SECUNDARĂ ȘI NORMALĂ, de Aguletti — Marin Petrescu, aprobată de Minister cu nr. 1467/929. Inv. M.J.D. nr. 7253. Țara și poporul românesc, istoria lumii pînă la Constantin cel Mare.
3. ISTORIA MEDIE-MODERNĂ PENTRU CLASA A 2-a, de Aguletti-Petrescu, aprobată de Minister cu nr. 25/935. Inv. M.J.D. nr. 4016. Istoria lumii pînă la 1648.
4. ISTORIA MODERNĂ ȘI CONTEMPORANĂ, PENTRU CLASA A 3-a, de Petrescu și Aguletti (fost inspector și director în Ministerul Instrucțiunii), aprobată de Minister cu nr. 19/935. Inv. M.J.D. nr. 7279. Istoria lumii între anii 1648—1789.
5. ISTORIA ROMÂNILOR PENTRU CLASA IV-a SECUNDARĂ, de Aguletti-Petrescu, aprobată de Minister cu nr. 191/935. Inv. M.J.D. nr. 7292. Pămîntul românesc, istoria României pînă la primul război mondial.

LISTA MANUSCRISELOR TRIMISE DE AGULETTI,
DAR NEPUBLICATE.
BIBLIOTECA „ASTRA“, SIBIU,
fondul ENCICLOPEDIE

Vol. I

Nr. inv.	
410	Liaotă Basarab
410	Matei Basarab
410—411	Neagoe Basarab
411	Preda Basarab
411	Radu Șerban Basarab
522—523	Boierii
830	Ciceu
879—880	Collegia în Dacia

Vol. II

225	Duca George
226	Constantin Duca
418	Constantin Filipescu
528—529	George Ștefan zis și Burduja
548	Gheorghe Ghica
548	Grigore Gh. Ghica
548—549	Grigore Matei Ghica
549	Alexandru Matei Ghica
549	Scarlat Matei Ghica
549	Matei Grigore Matei Ghica
549	Alex. Scarlat Gr. Mat. Ghica
549	Grigore Al. Ghica
549—550	Grigore D. Ghica
550	Alexandru D. Ghica
550	Mihail D. Ghica
550—551	Alexandru G. Ghica
576	Golescu (familia)
576	Radu Golescu
576	Iordache G.
577	Dinicu Golescu
605	Greceanu (familia)
605	Radu Greceanu
605	Șerban Greceanu
618	Alois Gritti
652	Hangerli Constantin
696	<i>Heteeni</i>
771	Iaxyh Demeter
793	Iliașii (fam.)
793	Iliaș Vodă

Nr. inv.

793	Alexandru Iliăș
793	Radu Iliăș
793	Iliăș
876	Constantin Ipsilanti
904	Ivașcu Mușat
919	Joldea

Vol. III

354	Ștefan Costea
359	Mutria
577	Ștefan Petriceicu
626	Podul Înalt sau Podul lui Ștefan cel Mare
1176	Uricarul Arvinte
1598	Draco Kiritu
1710	Drese
741	Dromihete
58	Echingii
1847	Dugoiu
1883	Dumbrava Roșie
1971	Durac
1976	Duras
208	Egetu
307	Elciu Consul
347	Elena fiica lui Ștefan cel Mare
348	Elena soția lui P. Rareș
454	Emanoil Paleologul
474	Embrone Pietro

ANEXA III

NOTĂ GRAFICĂ COMPARATIVĂ

Mi-au fost prezentate 7 înscrisuri fotocopyate, toate semnate „Aguletii” și 3 semnături descifrabile în care se poate citi același nume „Aguletti”, de asemenea fotocopyate, cu rugămintea de a stabili dacă există elemente grafice de construcție comună între cele 3 semnături și semnăturile de pe fotocopii.

a) *Caracterizarea semnăturilor din cele 7 fotocopii (vezi planșele).*

Toate semnăturile sînt descifrabile, cuprind în întregime numele titularului, sînt lizibile, au continuitate mare, sînt înclinate spre dreapta, au linia de bază orizontală și sînt executate diferit ca formă, însă nu și ca elemente grafice comune. Semnăturile denotă un stereotip dinamic al scrisului bine format, autorul lor posedînd automatisme în execuție.

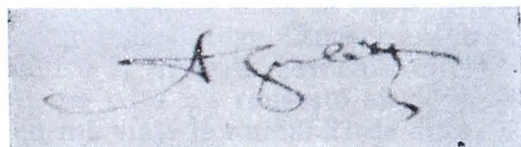
b) *Caracterizarea celor 3 semnături prezentate fără text.*

— de asemenea sînt lizibile, evaluate, descifrabile, conțin același nume „Aguletti“, sînt ca forme de execuție diferite (ca aspect exterior), însă nelipsite de aceleași automatisme similare ca cele din 7 fotocopii.

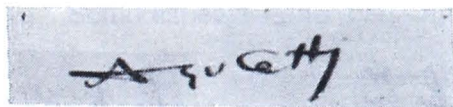
Din caracteristicile generale de mai sus rezultă neîndoios existența aceluiași autor, aceasta numai pe baza elementelor generale comune ale scrisului.

c) *Identificarea individuală.*

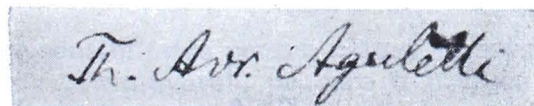
Pentru a putea concluziona cert asemănarea celor 2 stereotipuri dinamice ale scrisului, voi analiza în continuare elementele acestora și anume (fig. 8, 9):

a

b

c

Fig. 8.

1. *Partea incipientă* a semnăturilor este dominată de majuscula „A“ avînd ca elemente caracteristice de construcție incipiența croșetată, uneori în trenă, legarea celor 2 grame rotunjit sau unghiular iar finalul prescurtat pe linia de bază. Bararea majusculei poate fi executată simplu cu o trăsătură liniară sau din final printr-o mișcare sinistrogiră, ce se constituie apoi duct pentru grafismul următor.

2. *Partea mediană* cuprinde grupul de litere „gulett“, avînd următoarele caracteristici :

- minuscula „g“ executată în 2 variante, fie cu oval închis fie deschis, iar depasanta poate fi o buclă reală sau o trăsătură descendentă ;
- minusculele „le“ sînt buclate simple, reale ;
- minusculele „tt“ sînt trăsături liniare, verticale, barate dintr-o singură mișcare, luînd aspectul majusculei „H“.

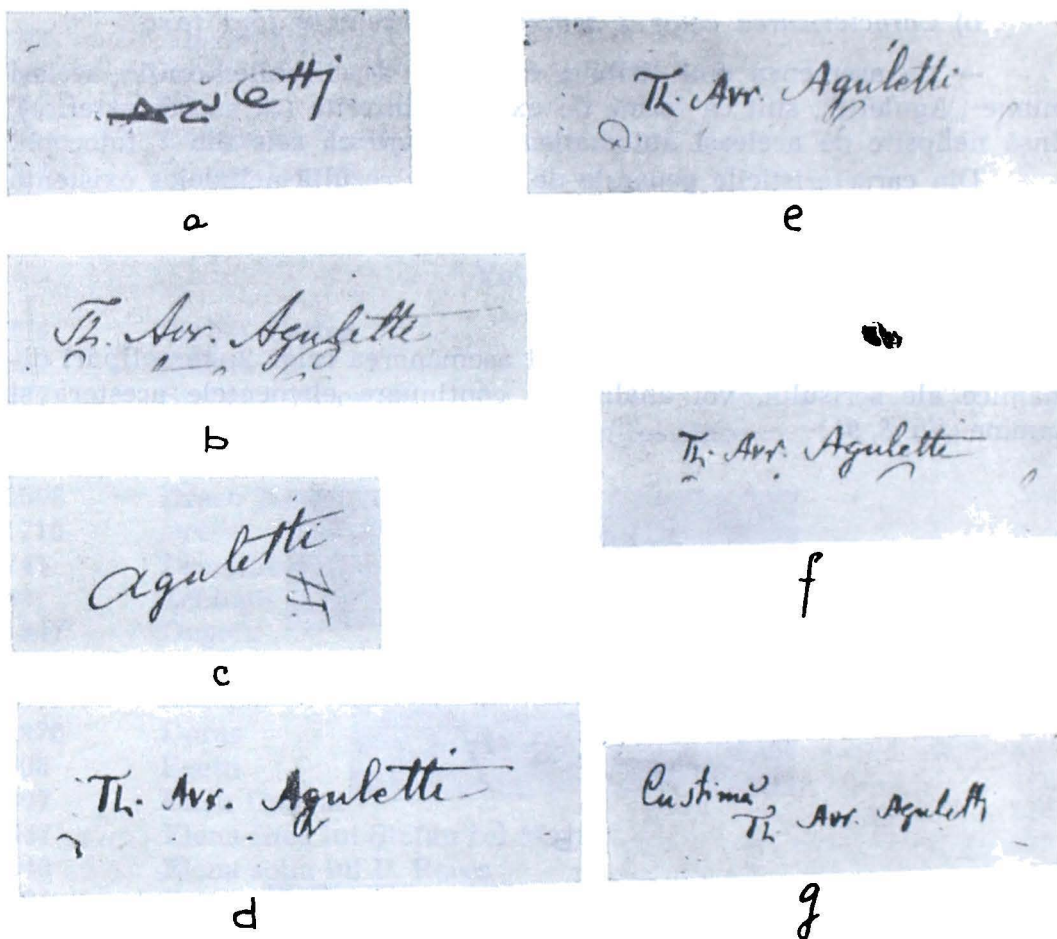

Fig. 9.

3. Finalul semnăturii sau parafa este constituit de o literă, minuscula „i”, ce reproduce uneori modelul caligrafic însă cu semnul diacritic plasat spre dreapta. În alte semnături, corpul minusculei se prelungeste descendent liniar sau sinuos.

Față de constatările făcute, se poate conchide : „cele trei semnături prezentate au fost executate de Aguletti”.

Expert criminalist
Valeriu Răvoiu